

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 6. februar 2009

J.nr. 323-1 - dmk

Indberetning nr. 2 / 2009

Emner:

- *Lagtingets formand efterlyser lovforslag fra landsstyret – lagtingsmedlemmerne er så at sige arbejdsløse*
- *Fremtiden for Maru Seafood og fiskefabrikken Kósin i Klaksvík er fortsat usikker, men ledelsen arbejder på at få skaffet skibe til selskabet, så der kan komme en produktion i gang på Kósin*
- *Rusland ophæver forbudet mod import af fisk og fiskeprodukter fra Færøerne*
- *Islandske virksomheder med opgaver på Færøerne kan aflønne deres islandske ansatte til islandsk timeløn, der ligger væsentligt under den færøske timeløn*
- *Den færøske blåhvillingkvote er blevet markant reduceret, hvilket presser notflådens indtjening*
- *Boligmarkedet på Færøerne er præget af tilbagegang som følge af finanskrisen og den generelle økonomiske tilbagegang på Færøerne*
- *En nylig opgørelse viser, at kommunernes udgifter er steget med mere end en tredjedel i perioden 2005 til 2007*
- *Tilbagegangen for fiskerierhvervet ses igen i både fangststatistikken, eksporttallene og oplysninger vedr. arbejdsmarkedet. Ledigheden er fortsat på et lavt niveau, men har været kraftig stigende den seneste måned*

Arbejdsløse lagtingsmedlemmer

Avisen Sosialurin bragte den 28. januar 2009 en artikel under overskriften ”Arbejdsløse lagtingsmedlemmer”. Ifølge artiklen er der i øjeblikket så få sager til behandling i Lagtinget, at medlemmerne så at sige er arbejdsløse. De sager, der behandles i Lagtinget, kommer alle – på nær et enkelt – fra oppositionen, den danske regering eller er så at sige ekspeditionssager.

Lagtingets formand, Hergeir Nielsen (Republikanerne), forstår ikke den aktuelle situation, for han skrev i december 2008 til lagmanden, at han af hensyn til planlægningen af arbejdet i Lagtinget gerne ville have flere sager lagt for Lagtinget snarest muligt, så alt ikke skal presses igennem i sidste øjeblik. På et efterfølgende møde med lagmand Kaj Leo Johannesen (Sambandspartiet) havde han fået oplyst, at 61 sager lå klar til fremlæggelse for Lagtinget, men han havde ifølge artiklen endnu ikke modtaget noget fra landsstyret.

Maru Seafood og Kósin i Klaksvík fortsat i problemer

Der arbejdes fortsat på at finde en løsning, så fiskefabrikken A/S Kósin i Klaksvík, der er en del af koncernen Maru Seafood, kan starte op igen. Lukningen af Kósin betød, at mere end 150 personer fra Klaksvík og omegn mistede deres arbejde.

Efter at Kósin gik i betalingsstandsning den 17. december 2008, har der været arbejdet på at rekonstruere Kósin. Der har været ført forhandlinger med kreditorerne, og der arbejdes på at sikre skibe til selskabet for at sikre råvaretilførslen til fabrikken. Mulighederne for at få Kósin i gang igen blev forværret, da et selskab på Suderø købte de to største, og mest attraktive, af Maru Seafoods seks partrawlere, som Føroya Banki købte på tvangsauktion i november 2008.

Til avisen Sosialurin den 30. januar 2009 udtaler direktøren for Maru Seafood, Jóhan Páll Joensen, at det fortsat er usikkert, om det vil lykkes Maru Seafood at få produktionen i gang på Kósin. Der arbejdes fortsat på forskellige løsninger fra Maru Seafoods side, men ifølge Jóhan Páll Joensen er det endnu umuligt at sige, hvad resultatet bliver, og tilføjer, at hvis de ikke når i mål, så må andre tage over. Maru Seafood har fortsat lidt aktivitet på fabrikken Norðís i Eiði, hvor koncernens to lineskibe fortsat er i drift og leverer fisk til fabrikken.

Færøerne kan igen eksportere fisk til Rusland

Det bliver snart muligt for Færøerne igen at eksportere fisk og fiskeprodukter til Rusland. Rusland har siden den 1. september 2008 haft forbud mod import af fisk og fiskeprodukter fra Færøerne, jf. også min Indberetning nr. 6/2008. Importforbudet bliver ophævet som følge af, at de færøske veterinærmyndigheder og de russiske myndigheder har underskrevet en samarbejdsaftale. Eksporten til Rusland forventes at kunne genoptages i løbet af februar, når de færøske og russiske veterinærmyndigheder har fået de sidste formaliteter på plads. Åbningen af det russiske marked har især betydning for opdrætserhvervet, der eksporterer 15-20 pct. af sin produktion på 50.000 tons laks og ørred til Rusland.

Islandske virksomheder på Færøerne kan aflønne deres islandske medarbejdere med islandsk timeløn, der er væsentlig lavere end den færøske

Det har vakt debat, at islændinge, der arbejder for islandske virksomheder på Færøerne, kan aflønnes til den islandske timeløn, der ligger langt under den overenskomstaftalte timeløn på Færøerne. Debatten opstod, da det kom frem, at de tre laveste tilbud på ombygninger af Landsygehuset kom fra islandske virksomheder, samtidig med at færøske entreprenørvirksomheder siger folk op.

Ifølge Jørgen Niclasen, landsstyremedlem for udenrigsanliggender, er der ikke noget i Hoyviks-aftalen med Island – eller andre regler og aftaler - som hindrer, at islandske virksomheder på Færøerne kan tilbyde udsendte islændinge en lavere løn end den overenskomstaftalte løn aftalt mellem parterne på arbejdsmarkedet på Færøerne. Ifølge Færøernes Radio den 28. januar 2009 ligger den islandske timeløn for håndværkere på ca. 40 kr., og derfor har islandske virksomheder en klar konkurrencefordel, når de byder på arbejder på Færøerne.

Både arbejdsgiver- og arbejdstagerforeninger indenfor byggebranchen på Færøerne er enige om, at det kan få alvorlige konsekvenser, hvis islandske virksomheder kan komme til Færøerne og nøjes med at betale deres islandske ansatte islandsk timeløn. De efterlyser, at der som minimum bliver

fastsat regler om, at islændinge og andre, der kommer til Færøerne for at arbejde, skal have den på Færøerne overenskomstbestemte løn.

Stor reduktion i blåhvillingkvoten

Den færøske notflåde, der bl.a. fisker sild, makrel og blåhvilling, har de senere år oplevet en markant reduktion i blåhvillingkvoten. Hvor den færøske andel af den samlede kvote, der er fastsat ved aftale mellem Færøerne, EU, Norge og Island, var 500.000 tons i 2006, er den for 2009 fastsat til 140.000 tons, hvoraf de 100.000 tons efter aftale med Rusland byttes ud med en større torskekvote i Barentshavet til fordel for de færøske dybhavstrawlere. Der er herefter kun 40.000 tons blåhvilling til de 7 notskibe, der i 2006 fiskede 240.000 tons blåhvilling, og i 2007 180.000 tons. I 2007 tegnede blåhvillingen sig for ca. 70 pct. af notflådens indtægtsgrundlag.

Boligmarkedet på Færøerne præget af tilbagegang

Ifølge Eik Banki er det færøske boligmarked mærket af finanskrisen og den generelle økonomiske tilbagegang i 2008. Der har været tale om et fald i både boligpriser og antal handler i alle områder på Færøerne. Især det seneste kvartal har der været tale om entydigt fald i boligpriserne over alt på Færøerne.

Boligpriserne på Færøerne

	Gns. handlet boligpris, 4. kv. 2008	Ændring 3. - 4. kv. 2008	Ændring 4. kv. 2007 – 4. kv. 2008
Syd-Strømø / Tórshavn	2.134.048	-6 pct.	-1 pct.
Større bygder	1.043.294	-5 pct.	-13 pct.
Mindre bygder	1.017.779	-13 pct.	-2 pct.

Kilde: Eik Banki

Kommunerne har forøget deres udgifter markant fra 2005 til 2007

En opgørelse fra Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) viser, at kommunerne har haft en markant stigning i deres udgifter. Driftsudgifterne og anlægsinvesteringerne er således steget med en tredjedel fra 2005 til 2007, svarende til 352 mio. kr., jf. nedenstående tabel. I samme periode er skatteindtægterne ganske vist steget med 20 pct., svarende til 228 mio. kr. Kommunernes nettogæld er steget fra 131 mio. kr. i 2006 til 202 mio. kr. i 2007.

Nøgletal fra de kommunale regnskaber 2005-2007, mio. kr.

	2005	2006	2007	Ændring 2005-2007	Ændring i pct. 2005-2007
Driftsudg. og anlægsinvesteringer	1.066	1.237	1.418	352	33
Renteudgifter	16	17	15	-1	-7
Skatteindtægter	1.158	1.312	1.387	228	20
Nettogæld	289	131	202	-87	-30

Kilde: Hagstova Føroya

Diverse økonomiske og erhvervsmæssige oplysninger

Opgørelsen fra Hagstova Føroya nedenfor viser, at der for 2008 var tale om et fald i både mængden og værdien af den landede fisk på Færøerne i forhold til 2007. Der var tale om et betydeligt fald i både mængde og værdi for alle de vigtige bundfiskearter – især kuller.

En sammenligning af værdien af den landede fisk fra 1998 til 2008 viser, at værdien i 2008 var den laveste i hele perioden. Det bedste år i den seneste 10-års periode var 2002, hvor værdien af den landede fisk udgjorde knap 1,4 mia. kr., eller næsten 500 mio. kr. mere end i 2008.

Landet fisk mv. i mængde og værdi, jan. - dec. 2007 og 2008

	Mængde i tons				Værdi i mio. kr.			
	2007	2008	Ændring	Ændring pct.	2007	2008	Ændring	Ændring pct.
Torsk	12.829	11.716	-1.113	-9	291	238	-54	-18
Kuller	12.870	7.448	-5.421	-42	178	84	-94	-53
Sej	55.236	49.717	-5.609	-10	290	252	-38	-13
Anden bundfisk	12.668	11.822	-846	-7	133	109	-23	-18
Bundfisk i alt	93.692	80.703	-12.990	-14	892	683	-209	-23
Helleflynder	362	211	-150	-42	18	8	-10	-56
Havtaske	3.413	1.875	-1.538	-45	108	52	-56	-52
Hellefisk	1.216	2.355	1.139	94	28	41	13	48
Anden fladfisk	1.128	931	-197	-17	22	12	-11	-48
Fladfisk i alt	6.118	5.371	-747	-12	176	113	-64	-36
Andre fiskearter	15.407	21.026	5.619	36	72	82	10	14
Skaldyr	5.296	2.935	-2.361	-45	18	9	-9	-53
Rogn, lever mm.	532	241	-291	-55	6	3	-3	-50
I alt	121.045	110.276	-10.770	-9	1.164	889	-275	-24

Kilde: Hagstova Føroya

Faldet i værdien af den landede fisk afspejles i eksporten, jf. tabellen nedenfor. Ekskl. skibe og fly var faldet i eksportværdien 9 pct. i 2008 i forhold til året før. Uden en markant fremgang i eksporten af opdrætsfisk ville faldet være væsentlig større.

Eksporten jan. – nov. 2007 og 2008 fordelt på hovedgrupper, mio. kr. og ændring i pct.

	2007	2008	Ændring	Ændring pct.
Bundfisk	1.548	1.379	-169	-11
Fladfisk	219	153	-66	-30
Opdrætsfisk	528	880	352	67
Pelagiske fisk	572	394	-178	-31
Skaldyr	111	112	1	1
Anden fisk og fiskeprodukter	571	310	-261	-46
Andre varer	125	144	19	15
Skibe og fly	74	572	499	676
Eksport i alt	3.749	3.945	197	5
Eksport ekskl. skibe og fly	3.549	3.229	-321	-9

Kilde: Hagstova Føroya

For importen var den i 2008 tale om et lille fald. Ekskl. skibe og fly var faldet kun på 1 pct. fra 2007 til 2008. Hvis det ikke havde været for de høje priser på brændsel (olie mv.), ville faldet i importen, der ellers har vist en markant stigning siden 2004, have været en del større. Den høje værdi af eksporten af skibe og fly i 2008 skyldes salget af en fabrikstrawler til Norge.

Importen jan. – nov. 2007 og 2008 fordelt på hovedgrupper, mio. kr. og ændring i pct.

	2007	2008	Ændring	Ændring pct.
Til landbrug og fiskeopdræt	142	113	-29	-20
Råvarer til fiskeindustrien	58	60	1	2
Materialer til byggevirkksomhed	564	497	-68	-12
Materialer til anden industri	867	909	42	5
Maskiner og udstyr	544	455	-89	-16
Brændsel mv.	757	996	239	32
Motorkøretøjer	323	245	-78	-24
Direkte forbrug	1.301	1.255	-47	-4
Skibe og fly	209	24	-185	-88
Import i alt	4.766	4.554	-213	-4
Import ekskl. skibe og fly	4.557	4.529	-28	-1

Kilde: Hagstova Føroya

De samlede lønudbetalinger var i 2008 knap 7,1 mia. kr., en stigning på 1,7 pct. i forhold til 2007. For fiskerierhverv og råstofsektoren var der dog tale om et markant fald i lønudbetalingerne i 2008 – et fald til det laveste niveau siden 1999. Faldet har især været stort inden for selve fiskeriet, hvor faldet i 2008 var knap 24 pct. i forhold til året før.

Hvis man ser på udviklingen hen over året, viser det sig, at lønudbetalingerne årets første 3. kvartaler af 2008 lå højere end i de samme kvartaler året før, mens lønudbetalingerne for 4. kvartal viser en tilbagegang på 1,5 pct.

Lønudbetalinger 2007-2008, mio. kr.

Erhvervssektorer	2007	2008	Ændring	Ændring i pct.
Fiskerierhverv og råstoffer	1.489	1.271	-219	-14,7
Byggeri og anlæg	957	991	34	3,6
Private tjenesteerhverv	2.232	2.367	135	6,0
Off. og andre tjenesteerhverv	2.280	2.447	167	7,3
Lønudbetalinger i alt	6.958	7.076	118	1,7

Kilde: Hagstova Føroya

Fiskerierhvervets tilbagegang ses igen i antallet af lønmodtagere fordelt på erhvervssektorer, jf. tabellen nedenfor.

Antal lønmodtagere i oktober, 2005-2008

Erhvervssektorer	2005	2006	2007	2008	Ændring	Ændring i pct.
					2007-2008	2007-2008
Fiskerierhverv og råstoffer	5.036	5.063	4.751	4.262	-489	-10,3
Byggeri og anlæg	3.438	3.684	3.885	3.823	-62	-1,6
Private tjenesteerhverv	7.560	7.938	8.410	8.430	20	0,2
Off. og andre tjenesteerhverv	8.428	8.495	8.764	9.155	391	4,5
Lønudbetalinger i alt	24.462	25.180	25.810	25.670	-140	-0,5

Kilde: Hagstova Føroya

Arbejdsløsheden er fortsat på et forholdsvis lavt niveau, men har de seneste par måneder været kraftig stigende. Ifølge de nyeste oplysninger er der her i starten af februar ca. 750 ledige, hvilket er mere end 200 personer mere end for en måned siden. Den sæsonkorrigerede ledighed var 1,8 pct. i december 2008, men er endnu ikke opgjort for januar 2009. Den må dog på baggrund af ovenstående oplysninger formodes at være steget, men endnu at være på et forholdsvis lavt niveau.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen